

Հրացանով եւ կարճ սուրբերով: Մարգիւն Հարցոց տեղեկացաւ որ Ռուսից խաւարք երկուսն էր իրենան Գաւառիկեան լրտեսներ: Գաւառիկեան տեղեկացաւ աստեղծէ որ պարենի եւ ազգամայիների մեծ կարգաւ յառաջ կու գայ, եւ առաջինայ օրն առատ: Ժամն երեքինն արդեն այն կողմեր պիտի երեւայ:

Մարգիւն աստեղծ մէջ խաւարեց լուսարար կիճով, որպէս զի բանակը փութով շուէ: Բովանդակ գունդը զեպի ի կռուուի պողոտայն պիտի խաղար, մինչ ինքն իրեններունը զբառատու ճամբան պիտի գտնար եւ ի կից փողոցաց պիտի սպասեր:

Ամէնք լռիկ եւ անձայն ետեւէ ետեւ անտառն մէջ կ'երթային: Գրեթէ Ժամ մ'ետքը առաջնորդն ըսաւ թէ Հոս կրնանք Պատերազմուց Հանդիպիլ: Մարգիւն այս կարճ Ժամանակն յօշուտ գործածեց, եւ գիւնդային արշաւանքն վատասկարել մարմնոյն շարքէն անխաճակի մը շնորհեց, զոր խուսն մտնալէն Հանած իր մատուցանէր:

Երկայն սպասել Հարկ չեղաւ: Բաւարդէ մը՝ Ժողովուրդ մէջ գլուխներ սկսան երեւալ, որ զենի ձեռն ըլլալէ վար կ'իջնէին: Երբ տեսան որ իրենց ընկերքը զբառատու ճամբու վրայ կը նստին, Ամէնքն մէկը ըսի ձայն Հանեց, եւ միւսներն՝ որ ստղանի շարուած էին, կ'ուզէին Գաւառիկային շուրջը բուրիւ: Իսկ Գաւառիկեան շուտով ըրէր ոտեւաւ եւ արեւարկեց իրենց յառաջ խաղալ: Լուս մուտ իրենց քովէն անցան գացին: Ասոնք լրտես էին:

Քանի մը վայրկեանէն մտապայքըրը ձայն սկսաւ լռուիլ: Եւ քիչ մ'ետքը Պատերազմուցը կիրճէն դուրս ելան: Իրենց առաջնորդն եր Ռուսից այծաբանն է: Էնդերբաւ շրջվարք, երկուքն ալ արտաքուստ բարբոթին այլապէս կ'ըսէին, բայց ի միասին մասնակիցք իրենց գնդին ամեն արշաւանացը:

Ռուսից ներքամարմին եւ բարձրահասակ էր, եւ որչափ անկարող էր նոյնչափ անպարծ: Արամանցին Տոյնիլ ընտրած էր զԳաւառիկեան, եւ ըստ ներել գրամոյն՝ նաեւ զգետուցը: Զգետուսին վրայ անհնարին առատութեամբ իսխտ գտնուի ժապաւեններ կարած էր: Իսկ իւր զենքն աշուսագոյնն էր ի մէջ բովանդակ գնդին: Առանձինն խնամը կը տանէր իւր փղորիկ եւ նորարդս մօրուացը: Գերբարանքն յայտնապէս զորոշուած էր խորամանկութիւն: Քիթն երկայն էր եւ կոտմնիկ, գործ աշուրներն սր Սպանիացուց քով ցանցաւ: Եւ, անշնչահատ այլոր անդր կը շըշըշէր, իւր թէ կ'ուզէ բովանդակ Հորիզոնին վրայ տրեւէ վտանգ մը կանխաւ լրտեսել: Իսկ ինքն աշուրներն ասոր կայիցի մը բեւեռէր, կարծես նոյնը թափանցանց պիտի ծակէր: Սակայն վտանգի ժամանակ մասնաւոր քաջութիւն մը չէր ցուցնէր: Մասնաւոր թէ միշտ յետին գիտութիւնն տեսնէր իր թաղէր, թէ եւ չի կրնար որոշ ըսուիլ թէ երեքն ինք զինքը ամու ցուցած ըլլայ:

Շնորհակալան ըստորներ էր իրմէ իւր բարեկամն Էնդերբաւ շրջվարք: Կերպարանքը Հեղաղեան՝ լայն, կարճ էր: յյր, Ժորժորակը՝ ցլու, իսկ իւր փոքր կրնար փոքր անկախառակ մը ծածկել: Գիտակի երկայնահեր եւ ծածանող, մօրուքը թանկ էր ան աշուրներն Հրացանոյ: Իւր մի միակ զենքն էր կարճ բրբ մը, որուն ծայրը տար անկիւններ կային, այնպէս որ Հին պատերազմիկ տապաքի կը նմանէր,

բունը միայն կարճ: Ռուսից Պատերազմուցաց առջեւ յանդուգն ծաղկիրեն կրնար գնել, իսկ Էնդերբաւ զանոնք ի գլուխ Հանել: Էնդերբաւ չէր կրնար Համբերել որ Հրացանուք ծակատ առ ծակատ պատերազմուի: Այն տեսն միշտ կը թնամանէր եւ կը քրթնէր: Իւր որ խառնուրդ սկսէր, ահաւասիկ իւր տարրն, ինքն իւր գնդին առաջինն է: Այս երկուքն՝ որ Գաւառիկային բացակայութեան տեսն Հրացանը կ'առաջնորդէին, փոխանակաւ զիրար կը լրացնէին: Էնդերբաւ ինք զենքը կը յանձնէր իւր ընկերին խորամանկութեան, ասիկայ ալ Էնդերբաւն յափշտակել քաջութեամբ:

(Էրբան-Էրբան:)

ՅԵՐԵՐԵՐԵ

ՆՈՐԱՆՈՒՐԵ

Թղթոց դեղինիլ եւ անոր պատմաւոր:

Վ իննսուայի Համալսարանի տնկարան Վիգնըր ուսուցիչը շատ փորձեր ըրաւ որ նոր թղթոց շուտ գեղեցիկութեան պատճառն խմայի, եւ իւր քննուած թեանց մէջ շատ Հետաքրքրական գիտութիւն ըրաւ: Վիգնըր նախ Հաստատեց որ մասնաւորապէս փայտի ողորկաթութեան (Holzschliffpapier) շուտ կը գեղեցիկ: Դեղինիլն արագութիւնը կախուած ունի նաեւ թղթագործութեան մէջ գործածուած փայտի տեսակէն: Թղթին գեղեցիկ կ'ըլլայ միշտ դարձաւորացմամբ՝ արեւու լուսոյ ձեռք, ինչպէս փորձներ կը ցուցնեն: Արեւոտարագութեան կախում՝ ունի լուսոյ անտաղութեան եւ մասնաւոր լուսոյ գունէն: Թուղթն ամենէն շուտ կը գեղեցիկ եթէ ուղղակի արեւու աղգեցութեան տակ ըլլայ: Կան թղթեր որ քանի մը շաբաթ արեւու աղգեցութեան տակ մնալով բոլորովին մութ գեղեցիկ կ'ըլլան: Արեւու ջրու եւալ ճառագայթից տակ՝ գեղեցիկ կամաց կ'ըլլայ: Կազի լուսով այնպէս կամաց կը գեղեցիկ, որ Հազիւ երկայն տեսն ետքը տեսնեն իր ըլլայ: Կազի լուսոյ շուրջը մանաւորապէս աղգեցութեան տակ ետեւ: Հազիւ գոյնք բիւ մը կը փոխուի, ուր որ արեւու լուսով երկու ժամէն կ'ըլլար արդէն: Թուտ պատճառն է՝ կազի լուսոյ ճառագայթից քիմիական զօրութեան նուազութիւնը: Ինչպէս փորձներ կը ցուցնեն գիտաւորացը շատ բեկանելի կապտոյ միւրն եւ անդամանտալ լուսոյ ճառագայթը թուղթը կը գեղեցիկեն, ուստի՝ այն ճառագայթը՝ որ արդէն ուրիշ քիմիական վերալուծութիւններ ալ կ'ընեն, զոր օրինակ լուսակապի արածաթը կը լուծեն: Ենթակալան լայն աւելի զօրաւոր աղգեցութիւն ունի փայտէ շինուած թղթի թղ գեղեցիկութեան, քան կազ լուսը: Փասն զի շատ շուտ կը գեղեցիկեն իւր անտաղութեամբ եւ լուծիլ ճառագայթից շուտութեամբ: Ասիկա էր Հետեւի որ զգրեան ուղղակի արեւու լուսոյ առջեւ գնդու չէ, եւ գրատանց լուսաւորութեան Համար կազի լուսը քան գեղեցիկութեան լայն նախամանար ընելու է:

Ժողովուրդն ապակի:

Մերեր Երբաւ ի Բարիւր Ժողովուրդէն արտաշաղիք ընդունեան նոր գիւտ մ'ի վաճառ: Հանե-

յու։ Ասոնք պատուհանի այնպիսի ապակիներ հնա-
րբք են, որ քովի քով փոքրիկ ծակովք ունին, որով
առանց վտանգի օդ բանելու խցերու օդը կը փոխեն։

Ոսկերիքի ուղիքը։

Թե սաքերն երբեմն Հռոմայ կապիտոլիոնը
թշնամիներէն ազատած են, եւ թէ իրենց համեղա-
նայակ ծովը շատ օգտակար կենդանիներ են՝ ամե-
նան ծանօթ է։ Բայց թէ ոսկի յառաւ բերած ըլլան՝
գեւ ցոյսօր լուած չէր։ Այսօր առաւ կը լինէր։
— Միայնիդ Թոպուրք քաղաքին մէկ լրագրոյն
տուած լրին համեմատ՝ Միպերիա Բարասուլի
մտերը գեղացիք սոգ մորթելու ժամանակ՝ սպե-
րու խածեալը մէջ գեղեցիկ մետաղէ հատիկներ
կը գտնեն։ Ի սկզբան անդ այնչափ միտ չեն շինէր.
բայց վերջէն իրենցմէ մէկն այն հատիկներէն կ'առ-
նու կը տանի իրթեալ անձի մը, որ խկոյն կը
ծանշույ նոյն հատիկներուն յարգն, եւ գեղացւոյն
ծեռքը 10 աւալքի տալով՝ կ'առնու։ Հինայ սկսած
են Բարասուլի աւաղներուն մէջ ոսկի փնտել, եւ
արդեն բաւական ոսկեհատ գտնոր են։ Վաճառական
մը նոյն տեղերը գնէր է եւ Բարասուլի քով սո-
կայ լողարան կը շինէ։

ՏԵՏԵՍԱՅԵՆ

Պատահեա՞նք շոց ըմտալ։

Բոց պատուհանով քննալը, կրտ ՏՐ. Ռէ-
քլամ, աւմին քով յանրառի կատահաճաւ երած
եւ իբրեւ փաստակար հռչակուած է, ինչպէս նաեւ
գիշերուան զով օդը։ Գիշերուան օդը ճանային
գաւառները միայն վնասակար է, վասն զի ճանաչ
խօթաբեք գործին գիշերը կը սկսի վեր ելլել։ Իսկ
ցամաք երկրներուն, լեռանց եւ տանց վերին դասի-
կաններուն օդը գիշերն աւելի մաքուր եւ առողջ է
քան ցորեկը։ Ով որ բոց պատուհանով գիշերուան
մաքուր օդը ծծեն կ'ուզէ քնացած առնել, այսպէս
կրնայ ընել. եթէ է ննջարանին քով ուրիշ խոց մ'ալ
ունի, կրնայ երկու խցերը միացնող գուռը բաց
թողու։ Եւ երկրորդ խցին պատուհանին միայն վերի
փեղկերէն մէկը կամ երկուքը բանայ, երբ օդը
ցուրտ է, իսկ ամառն ամբողջ պատուհանին փեղկերն
ալ կրնայ բաց թողուի, իսկ ով որ այս գիշերով ինք
չունի, կրնայ իւր խցին վերի փեղկերէն մէկն (ան-
կողնէն ըստ կարէ հեռաւորը) կիսաբաց թողուլ եւ
կամ ծակովիցն ապակի անցընել պատուհաններու։
Այսպէսով զով ու մաքուր օդոյ մէջ աւելի հանդիստ
կը քնայուի, եւ երկրորդ օդը մաքուր աւելի զօրացած
կը ըլլայ։ Ով որ ամառը վերի փեղկերը բաց կը պահի,
կը տեսնէ անոր օգուտները թէ գործելու սխտրին
են թէ գործելու անկամար։ Պատուհանի վերի
փեղկը բանաց բաց ի խցին օդոյն շուտ մաքրուելէն՝
այս առաւելութիւնն ալ ունի, որ օդ բանելէ վա-
նալու տեղի չի մնար։ Օդ բանելը չի փնտրել անոնց
որ աքցած կամ քրտնած չեն։ Ոչ այնչափ օդ
բանին, որչափ խցին անաղած ապակեանք օդը
փնտալար է առողջութեան։ Օդ բանելու անհիմն
երկիւզ տարածուած է գրեթէ ամեն տեղ։

ՄԱՆԵՐԱԼՈՒՐԷ

Ապրիլ մէկ։

Ապրիլ մէկն ի վարդ Տեառ միամտաց Տեա
կնալը եւ այլեւայլ կատարեալութեանց որո-
շուած օր մը կը մտածուի։ Ապրիլ մէկին զմէկ տեղ
մ'առաքեն ուրիշ նպատակ չունի, բայց եթէ իրեն
վարդապար շընն մ'ընել տալ վրան ծիծաղելու հա-
մար, Գերմանիա առակ եղած է բաւել. «Ա-
պրիլ մէկին» յիմարն ուր որ կ'ուզես կրնաս առա-
քել»։ Եթէ մէկը զեղալմամբ կամ վաճառանց
երթնայ ինչգէտնի արեւն կամ ծանծի ծարպ, կայծ-
քարի ձեթ կամ վարդակաւ թանաք, եռացեալ
միւս կամ հիւսուած աւազ, ինու հաւկիթ կամ
թիթ աւան միւս, եւ այլն բերելու, իբրեւ Ապրիլ յի-
մար կ'ողջունուի։ Այսպէս նաեւ Հուլետի, Ցախի-
մարգայի եւ Անգղիոյ մէջ այս սովորութիւնը կայ։
Անգղեացիք այն օրն «Ամենայն յիմարաց օր» (all
fools' day) կ'անուանեն։ Լոնտոնի մէջ եթէ Ապրիլի
կատակներով դաղող փողոցի աղջկ մէկն իւր խա-
րէութիւնը յաւնդընելու ըլլայ, բարեհաճայնքը ը-
լով մը կը գուէ՝ «Ով գու Ապրիլի յիմար» (Ah,
you April fool!)։ Իսկ չիւս. Վարդա խա-
բուողին կուսակը բան մը կը կանեն կամ յանկարծ
առանց իմանալու. երեսը կը սեղցեն, եւ այլն։

Ապրիլ մէկին մարդ խաբելու սովորութիւնն
ի բաց առեալ զԱպրիլի եւ զՓոքրիկիւլ, բովան-
դակ Եւրոպայի մէջ տարածուած է։ Ռուսաստան
բնակող Գերմանացոց մէջ այս սովորութիւնն ի
գործնութեան է, բայց Ռուսաց լեզուն ասոր հա-
մար քաջատարութիւնն մը չունի։ Գաղղիացիք այս
սովորութիւնը «Միականի պատգամաւորութիւն»
(un message borgne) կը կոչեն, Իտալիայի «Բալեն-
տրինոյ խաղալ» (far calendrinio), Պարսկացի բա-
նաստեղծին († 1375) ժամանակը ծանօթ միամիտ
ստալիանիկ մ'անունն առեալ Գաղղիա, Իտալիա
եւ Բեզգիա, այս Ապրիլի առաքման համար կ'ըսեն
նաեւ. «Մէկուն Ապրիլի ձուկ պարգեւել» (doner le
poisson d'Avril)։ Ապրիլի ձուկը բուռածը թիւնիկն
(ապրիլ-փոս) է, որ այս ամսոյս մէջ թարմ կ'ուտուի,
եւ այն գաւառներու մէջ մեծ փաղկակիցութիւն
կը համարուի։ Այս ձուկն ինչ Ապրիլի սկիզբները
կը սկսի գաղղիական ծովեզերաց վրայ տեսնուի։

Թէ Ապրիլ մէկին մարդ խաբելու սովորու-
թիւնն ռուսի յառաջ եկած է, զանազան կարծիք
կան։ Ոմանք Հռոմայեցոց կուրիքներն սովորեն
յառաջեկած կը համարեն, այլք կը մկնեն թէ Ա-
պրիլն անհաստատ եւ պատրիշ օգերուն նշանակա-
կան ներկայացուցումն ըլլայ Գաղղիացիք այս սովո-
րութեանս ծագումը պատմական գեղգի մը կ'ըն-
ծայեն. Լուգովիկոս Ժ. Գ. ին աշքեն ինկած Լոմա-
րիկիացի իշխան մը նստիի բերդին մէջ բանտար-
կուած էր, եւ պահապանները խաբելով ազատեցաւ.
եւ Ապրիլ մէկին Մօթթի գետէն լողալով անցաւ
ապատեցաւ։

Նեթ անուական ժամանակներէն մնացած Ժո-
ղովգական զրոյներու մէջ Ապրիլ մէկն աւելոր-
դապատմութեան երեւակայած քարագուշակ օրե-
րէն մէկն համարուած է։ Ռայնպերկ իւր «Տոմար

